

ישראל וארה"ב דנות באפשרות להתיר לאונר"א לפעול בשם אחר
הארץ January 16th, 08AM January 16th, 08AM

**בעוד שבועיים ייכנסו לתוקף החוקים נגד
הסוכנות, אך טרם נמצאה לה חלופה. אחת
האפשרויות שנשקלות היא החלפת
המנהלים הבינלאומיים והשארית העובדים
הפלסטינים שישראל טוענת כי רבים מהם
קשורים לחמאס. אם הסוכנות תיסגר,
מערכים נרחבים של שירותי רווחה, תברואה
ורפואה ברצועה, בגדה ובמזרח ירושלים
צפויים לחדול לתפקד**

החוקים שחוקקה הכנסת נגד סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם
לפליטים פלסטינים (אונר"א) ייכנסו לתוקפם בעוד שבועיים. עם מימושם
אמורים להיפסק כל שירותי אונר"א במזרח ירושלים, ולפי הערכות בתוך
כמה שבועות יחדל לתפקד גם מערך נרחב של בתי ספר, מרפאות ושירותי
רווחה בגדה המערבית. ואולם את המחיר הכבד ביותר צפויים לשלם
מאות אלפי תושבי רצועת עזה הנסמכים על מערך חלוקת המזון, על
שירותי רפואה ועל מחנות הפליטים של אונר"א – שכל הנראה יקרו גם
הם. בשל כך, בימים האחרונים הופעלו על ישראל לחצים מדיניים
למציאת פתרון לקריסה הצפויה של אונר"א. ל"הארץ" נודע כי משרד החוץ
מנהל משא ומתן עם בכירים באו"ם בנוגע לאפשרות להעביר את תחומי
האחריות של אונר"א לסוכנויות אחרות של הארגון. האפשרות להתיר
לאונר"א להמשיך בעיקר פעילותה במשך שלב מעבר לא נדונה במסגרת
המו"מ עם האו"ם

אי-פי/Abdel Kareem Hana: שקי סיוע של אונר"א ברצועה, בחדש שעבר צילום

לדברי כמה מקורות המעורים בעניין, מזכ"ל האו"ם אנטוניו גוטרש מסרב לכל דיון ישיר עם ישראל על החלפת אונר"א. ארצות הברית, שמנהלת את השיחות עם ישראל במקום האו"ם, פועלת למצוא פתרון זמני שיאפשר לפעילות ההומניטרית בעזה להימשך בתקופת המעבר. בד בבד ממשיך בידן לוחץ על האו"ם שיפתח בשיחות עם ישראל על פתרון זמני. גופי הביטחון בישראל – צה"ל, שב"כ ומתאם פעולות הממשלה בשטחים (מתפ"ש) – מכירים מקרוב את המצב ברצועה ואת תפקידה של אונר"א, ומעוניינים מאוד בשיתוף פעולה עם האו"ם ובמציאת פתרון לבעיה

בתוך כך אמר ל"הארץ" מקור פלסטיני בכיר בגדה המערבית, כי העברת הנטל של עבודת אונר"א בגדה לרשות הפלסטינית או לאש"ף יכביד עליהם מאוד. כיום הסוכנות מפעילה לבדה 43 מרכזי בריאות ו-96 בתי ספר שכ-47 אלף תלמידים פוקדים אותם. היא גם מספקת שירותי רווחה ותשלומי סעד לכ-200 אלף תושבים בגדה. לפי המקור, לרשות אין תוכנית סדורה להתמודדות עם החוקים נגד אונר"א ועם תוצאותיהם. "אנחנו במצב של למידה והמתנה, אבל אין ספק שהמצב מאוד קשה ומורכב ואנחנו – הפלסטינים, ההנהגה, הפלגים והרשות – משלמים מחיר כבד מאוד בגלל הטעות הנוראה שעשה חמאס", הוסיף

**הגופים הביטחוניים בישראל – צה"ל,
שב"כ ומתפ"ש – מכירים מקרוב את המצב
ברצועה ואת תפקידה של אונר"א,**

ומעוניינים בשיתוף פעולה עם האו"ם ובמציאת פתרון לבעיה

במזרח ירושלים תיפסק פעילות אונר"א, שבנוסף לפינוי אשפה ולניהול מרכז תעסוקתי גדול כיום כוללת גם תפעול של שישה בתי ספר שבהם לומדים 750 תלמידים – שרובם גרים במחנה הפליטים שועפאט – וכן ניהול של שתי מרפאות במחנה הפליטים ובעיר העתיקה. בעיריית ירושלים דנו בעת האחרונה במשמעויות החוק והגיעו למסקנה כי הוא אינו מחייב את העירייה או את המשטרה לעצור את אספקת המים או החשמל למבנים אלו.

פעולתה של אונר"א בירושלים

שירותים נוספים	בריאות	חינוך
מרכז להכשרה תעסוקתית	שתי מרפאות	שישה בתי ספר
—		—
משרדי ההנהלה		בהם 750 תלמידים
—		
מחסני הארגון עבור הגדה		

צילום: REUTERS/Ammar Awad

משרדי אונר"א בירושלים

בעירייה מעריכים כי בתי הספר של אונר"א בעיר יוסיפו לפעול גם לאחר כניסת החוק לתוקפו, והחלו להיערך לקליטה של לפחות מקצת התלמידים בבתי ספר קיימים. לצד זאת, נבחנת אפשרות להקמת בית ספר

במבנים יבילים ליד מחנה הפליטים שועפאט, אך לא יהיה אפשר להקימו בתוך שבועיים. בעירייה אומרים כי אין ברשותם רשימה של התלמידים הלומדים בבתי הספר של אונר"א, וכי רק הסוכנות מחזיקה במידע. כתוצאה מכך, העירייה אינה יכולה ליזום פנייה אל ההורים. בעירייה מוסיפים כי עד עתה לא התקבלו פניות מהורים לגבי המשך הלימודים של ילדיהם.

שלט של אונר"א ברפיח, במאי. ארגוני סיוע אחרים תלויים ביכולתה של הסוכנות לשנע את הסיוע שהם קונים ולתאם בין הגופים הפועל... צילום AFP/EYAD BABA

את השפעתה הקשה ביותר של החקיקה נגד אונר"א, מן הסתם, צפויים לחוש תושבי עזה. הארגון היה המעסיק השני בגודלו ברצועה אחרי חמאס. מספר העובדים בסוכנות לפני המלחמה עמד על כ-13 אלף, אך מרביתם היו מורים ומאז חדלה מערכת החינוך בעזה לתפקד הם אינם מועסקים עוד. כעת אונר"א מעסיקה כ-5,000 עובדים, כולם בסיוע הומניטרי. לשם השוואה, שאר ארגוני הסיוע ברצועה מעסיקים יחד 400 עובדים.

פעולתה של אונר"א ברצועת עזה

שירותים נוספים	בריאות	חינוך
<p>200 מרכזים לחלוקת מזון</p> <p>—</p> <p>חלוקת מזון ל-1.1 מיליון תושבים</p> <p>—</p> <p>415 אלף פליטים מתגוררים בכ-100 בתי ספר של אונר"א</p>	<p>שלושה מרכזים רפואיים</p> <p>—</p> <p>57 מרפאות זמניות במחנות העקורים</p>	<p>40 אלף תלמידים במרכזי לימוד זמניים</p> <p>—</p> <p>חמשת אלפים עובדים (לפני המלחמה - 13 אלף)</p>

צילום: AP Photo/Lefteris Pitarakis

סיוע הומניטרי של אונר"א בעזה

על אף שבישראל מדגישים כי אונר"א מספקת רק 13% מהסיוע הנכנס לרצועה, מקורות בינלאומיים אומרים כי הסוכנות חיונית לאספקת הסיוע ההומניטרי לתושביה. זאת, בין היתר, משום שארגוני סיוע אחרים תלויים ביכולתה של הסוכנות לשנע את הסיוע שהם קונים ולתאם בין הגופים הפועלים בעזה. אונר"א מנהלת גם את מחסות העקורים שהוקמו בתוך בתי הספר, מעבירה דלק לארגוני הסיוע האחרים, ומתפעלת מרכזי חלוקת מזון ורשת מרפאות. הסוכנות אף מספקת שירותי איסוף אשפה במחסות העקורים.

מקור פלסטיני בכיר בגדה המערבית: לרשות הפלסטינית אין תוכנית סדורה להתמודדות עם החוקים נגד אונר"א ועם תוצאותיהם

ישראל אינה מודה בכך, אך היא נסמכת על אונר"א במתן סיוע הומניטרי לתושבי הרצועה. בחודשים האחרונים, למשל, ניהלו ישראל והארגונים הבינלאומיים מבצע למתן חיסוני פוליו לילדי עזה כדי למנוע התפשטות של המגפה. במתפ"ש התגאו במבצע שהצליח לבלום את המחלה, והודו לסוכנות האו"ם יוניצ"ף ולארגון הבריאות העולמי על שיתוף הפעולה. ואולם עובדי אונר"א הם שנתנו כ-40% מהחיסונים לילדי עזה במרפאות ובמחסות העקורים.

מנהל אונר"א בגדה המערבית רונלד פרידריך הזהיר כי מימוש החוקים עלול להשפיע באופן הרסני על הפלסטינים ועל היציבות באזור. "בעזה ובגדה המערבית אנחנו מספקים חינוך ליותר מחצי מיליון ילדים, ומשלבם בתוכניות שלנו חינוך לסובלנות", אמר. "אם זה יקרוס – הסיכון להקצנה ייעלה".

אם הגופים האחרים יראו שישראל רצינית, הם ייכנסו לאט-לאט ויחליפו את אונר"א", אמר ל"הארץ" מקור ביטחוני בכיר. לדבריו, צה"ל אינו עומד בקשר עם אונר"א כבר כמה חודשים, ובפועל סוכנויות אחרות של האו"ם UNOPS, נכנסות בהדרגה לנעליה, גם אם לא באופן רשמי. סוכנות לדוגמה, קיבלה עליה את העברת הדלק, החיוני לפעילות בתי החולים והמאפיות. "עד למלחמה, לאונר"א היה מונופול על השירותים המוניציפליים בעזה", מסביר הבכיר, "עכשיו ארגונים אחרים יקבלו עליהם". "יותר אחריות, כי אונר"א מתפוררת".

החקיקה נגד אונר"א נועדה להפסיק את פעילותה של הסוכנות עקב טענותיה של ישראל כי עובדי הסוכנות היו מעורבים בטבח 7 באוקטובר, וכי חמאס חדר לשורות הארגון. מנגד, באו"ם טוענים כי אמנם בתחילת המלחמה העבירה ישראל ראיות לכך ש-19 מעובדי הארגון היו קשורים לטבח, לחמאס או לארגונים חמושים אחרים – אך מזכירים כי בסוכנות מועסקים אלפי עובדים. בחודשי הקיץ העביר סמנכ"ל משרד החוץ אמיר ויסברוד לנציב העליון של אונר"א פיליפ לזריני מכתב ובו רשימה הכוללת יותר ממאה שמות של עובדים בסוכנות שנטען כי הם חברים בחמאס, לצד מספריהם הצבאיים, לכאורה. מקורות רשמיים בישראל אמרו כי המכתב לא קיבל מענה וכי רק לאחר פניית ניו יורק טיימס לאונר"א נמסר כי כמה מאלו הנזכרים ברשימה הוצאו לחופשה בלא תשלום. באונר"א טוענים כי לא הוצגו להם ראיות בנוגע לקשר של עובדים אלו לחמאס.

שני החוקים התקבלו ברוב עצום ובתמיכת האופוזיציה, אך בלא תמיכתו של ראש הממשלה בנימין נתניהו, שבזמן ההצבעה יצא מהמליאה. החוק

הראשון אוסר על פעילות הארגון בשטחה הריבוני של ישראל והוא ישפיע במישרין על תושבי מזרח ירושלים. החוק השני אוסר על כל רשות בישראל לקיים קשר ישיר או עקיף עם הסוכנות.

על אף שישראל אינה מודה בכך, היא נסמכת על אונר"א במתן סיוע הומניטרי לתושבי הרצועה

כתוצאה מהחקיקה יפקעו בסוף החודש הוויזות של כמה עשרות עובדים בינלאומיים שעליהם מתבססת הנהלת הארגון, והם לא יורשו להיכנס לישראל, לגדה או לרצועה. יתרה מזו, החוקים אוסרים על צה"ל ועל מתאם פעולות הממשלה בשטחים לקיים קשרים עם אונר"א, ולכן יימנע מהארגון לתאם מעבר של עובדיו במחסומים בגדה או ברצועה, להוציא רישיונות לכלי רכב או להכניס ציוד הנדרש לפעילותו. הסוכנות לא תוכל לנהל חשבונות בנק בישראל, ובנק לאומי כבר הספיק להקפיא שלושה מיליון דולר שהיו בחשבונה בחודשים האחרונים בטרם נכנסו החוקים לתוקף. ראשי הסוכנות טוענים כי ההקפאה משבשת את פעילותה כבר עכשיו, וכי היא אינה חוקית. הארגון גם לא יוכל לבצע רכישות או לשלם משכורות בשטח ישראל. בצל ההגבלות בסוכנות מעריכים כי לאחר כניסת החוקים לתוקף תקרוס פעילותה בגדה וברצועה.

באונר"א טוענים כי ישראל אינה מבינה את העמדה המורכבת שנקטה הסוכנות מול חמאס במשך שנות שלטונו ברצועה. הם מציינים כי הסוכנות נהגה לדווח לישראל בקביעות על שמות עובדיה ברצועה ועל הפרת הניטרליות של מתקני אונר"א בידי חמושי חמאס. שני מנהלי אונר"א בעזה נשלחו מהרצועה בעשור וחצי האחרונים משום חילוקי דעות עם שלטון חמאס, מדגיש פיטר לרנר, שעד 2007 שימש ראש מדור הארגונים הבינלאומיים בעזה מטעם מתפ"ש.

מעיריית ירושלים נמסר כי "בהנחיית ראש העיר משה ליאון, גורמי המקצוע של העירייה ליוו את תהליך החקיקה בכנסת ובה בעת ביצעו סקירה של השירותים הניתנים על ידי אונר"א במטרה להמציא עבורם חלופות ברמה גבוהה". ועוד נמסר כי "במסגרת התהליך פורסמה הזמנה להורים לרשום את ילדיהם לבתי ספר רשמיים, והעירייה ערוכה ומוכנה לקלוט את כל תלמידי אונר"א בבתי ספר עירוניים. כמו כן, העירייה ערוכה להעניק מענה חלופי לשירותי אונר"א נוספים אם תידרש לכך וביניהם – מתן שירותי בריאות בטיפות חלב ושירותי תברואה וניקיון במחנה הפליטים "שועפאט".

ממתאם פעולות הממשלה בשטחים טרם נמסרה תגובה.